

Лисенко Юлія Віталіївна
Манелюк Юрій Михайлович

Маніпулювання як складова політичної комунікації в умовах інформаційних протистоянь

УДК 323.+316. (045)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-1.10>

Лисенко Юлія Віталіївна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних технологій
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
просп. Перемоги, 54/1, Київ, Україна
ORCID: 0000-0003-0361-5898

Манелюк Юрій Михайлович
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політичних технологій
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана
просп. Перемоги, 54/1, Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-8186-7604

У статті розглядається сутність маніпулювання як елементу політичної комунікації. У дослідженні визначено основні тенденції розвитку технологій політичного маніпулювання в контексті інформаційного протистояння та інформаційної війни. Автори намагалися узагальнити значення політичного маніпулювання в умовах інформаційних протистоянь. У контексті інформаційної війни як складової повномасштабної російсько-української війни за незалежність і територіальну цілісність України, важливо, щоб українська державна політика була орієнтована на захист інформаційного простору і спрямована на підвищення рівня інформаційної безпеки та підвищення рівня стійкості до інформаційних загроз. Тому постановка проблеми дослідження стосується вивчення сутності політичного маніпулювання як складової політичної комунікації в епоху інформаційного суспільства. Узагальнено, що маніпулювання як складова політичної комунікації може здійснюватися на різних рівнях: міжособистісному, внутрігруповому, міжгруповому, масовому. Авторами звернено увагу на прояви політичного маніпулювання і його вплив на якість політичної комунікації в українському суспільстві. Спотворення інформації, інформаційні викиди, формування і поширення наративів та стереотипів мислення є частиною гібридної війни. Дезінформація в сучасному інформаційному просторі виступає прямою загрозою світовим демократіям. Політичне маніпулювання є потужною частиною комунікації в умовах інформаційної війни, важливим інструментом впливу на світосприйняття і формування свідомості громадян. Акцентовано на важливості пошуку ефективних методів протистояння маніпулятивному впливу як складовій політичної комунікації в сучасному інформаційному просторі. Зроблено висновки і узагальнення про те, що протидія маніпулятивним технологіям і інформаційному маніпулятивному впливу має стати основою державної політики, орієнтованою на захист інформаційного простору та на підвищення рівня інформаційної безпеки.

Ключові слова: політичне маніпулювання, прийоми і технології політичного маніпулювання, політична комунікація, політичний вплив, інформаційна війна.

Вступ. У сучасному інформаційному просторі відбуваються зміни, що неминуче формують тенденції застосування нових прийомів інформаційно-комунікативних технологій. Звичні технології політичного впливу змінюються на більш складні, ефективні. Розвиток технологій політичного впливу виявляється через залежність від рівня інформаційної і комунікативної взаємодії у політичній сфері. Використання таких прийомів і методів в контексті інформаційної війни все частіше обумовлюється залученням технологій політичного маніпулювання. Таким чином, відбувається опосередкований чи прямий вплив на формування світогляду, політичних поглядів і настроїв суспільства. Маніпуляція свідомістю стала невід'ємним елементом політичного впливу та інформаційно-комунікативної складової сучасного суспільства. Інформаційна війна є складовою оволодіння масовою свідомістю. Дослідження сутності маніпулятивного впливу і ролі політичного маніпулювання у суспільному житті все більше актуалізується у контексті гібридної та повномасштабної російсько-української війни.

Аналіз досліджень і публікацій. Сутність політичного маніпулювання і особливості застосування маніпулятивних технологій розкривають наукові праці українських вчених, зокрема О. Бойка, А. Круглашова, С. Наумкіної, Г. Почепцова, Ю. Шайгородського, та ін. Поняття, концепції і різновиди

політичного маніпулювання, механізми реалізації та специфіку його застосування у сучасних політичних процесах досліджують Д. Арабаджієв, О. Гойман, М. Костельнюк, В. Максимець, О. Шевчук, Т. Сергієнко та ін. Маніпулювання як складову політичної комунікації в умовах інформаційних протистоянь, а також питання поширення пропаганди, ведення інформаційної боротьби у кіберпросторі досліджують Т. Андрущенко, В. Бродчак, В. Зеленін, О. Мєдведєв, Н. Яковлева і ін. Особливості політичного маніпулювання у інформаційному просторі у дослідженнях О. Дубас, І. Рибак, О. Свідерської, Б. Станкевич, та ін.

Мета та завдання. Дослідити зміни і окреслити тенденції розвитку технологій політичного маніпулювання, а також визначити їх місце і роль у сучасних політичних процесах, зокрема в контексті інформаційної війни та інформаційних протистоянь та сформувати значення політичного впливу і особливості політичного маніпулювання для українського суспільства.

Методи дослідження. Авторами статті використано метод системного аналізу, а також поєднання загальнонаукових та спеціальних методів у дослідженні ролі політичного маніпулювання в умовах інформаційних протистоянь.

Виклад основного матеріалу. Отже, спираючись на наукові здобутки українських дослідників і враховуючи реалії сьогодення українського су-

пільства, можемо розглядати маніпулювання як поширений спосіб комунікативної дії, що використовується для перенесення уваги, приховування об'єктивного, вуалювання тієї чи іншої інформації тощо. В умовах інформаційної війни маніпулятивні технології стають все більш різноманітні за своєю формою, змістом, цілями і призначенням. Як стверджують дослідники, кардинальні зміни, що відбуваються у сучасному інформаційному просторі, створили умови для їхнього використання в інтересах інформаційно-психологічного впливу. Розгорнулася боротьба, що іноді за запеклістю протистояння не поступається класичній версії збройного протиборства. Системне застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє державам в окремих випадках досягти своїх цілей взагалі без застосування звичайної зброї» [1; 135].

Маніпулювання інформацією в умовах інформаційної війни стає складовою суспільної комунікації, особливо її політичного сегменту. Маніпулювання як складова політичної комунікації може здійснюватися на різних рівнях: міжособистісному, внутрігруповому, міжгруповому, масовому. Фахівці у галузі прикладних політичних досліджень стверджують [2], що на кожному із вказаних рівнів застосування політичне маніпулювання виявляє певні характерні особливості, а саме: на рівні людини (особистості) йому притаманне чітке адресування маніпулятивної дії, відносна легкість привернення і переведення уваги, врахування особливостей темпераменту і характеру. Політичне маніпулювання спрямоване на групу (колектив) впливає на соціальну характеристику (елемент), в основі якої лежать професійні, вікові, етнічні та інші ознаки; воно має передбачати подолання зосередження уваги людей на вузькогрупових інтересах, дію механізму емоційного зараження. На масовому рівні маніпулятивні дії втрачають чітку адресність, ґрунтуються передусім на врахуванні особливостей менталітету, використанні узагальнених прийомів психологічної дії, експлуатації притаманних поведінці людини у масі зростаючої емоційності, особистої безвідповідальності, поширення дії механізму емоційного зараження [2; 296].

Впровадження технологій політичного маніпулювання, як складової політичної комунікації, спирається на максимальне врахування специфіки політичного життя суспільства, історичних і соціально-економічних особливостей його розвитку, ментальних, релігійних й етнонаціональних характеристик, зовнішньо-політичної орієнтації, особливостей формування політичних еліт та інших факторів. В умовах інформаційної війни маніпулювання є частиною комунікаційних процесів політичного середовища. Інформаційна війна, на думку української дослідниці А. Стадник, складається з дій, що вживаються з метою інформаційної

переваги в забезпеченні в тому числі національної військової стратегії шляхом впливу на інформацію і інформаційні системи противника з одночасним зміцненням і захистом власної інформації, інформаційних систем і інфраструктури. Головна зброя, яку використовує інформаційна війна, це специфічна інформаційна зброя, що представляє собою засоби знищення, перекручення або викрадання інформаційних масивів... та ін. [3; 113]. Характеризуючи інформаційну війну як комунікативну технологію впливу на масову свідомість та громадську думку, А. Стадник окреслює деякі особливості, які характеризують інформаційну зброю, серед них: універсальність, атакуючий характер, скритність, багатоваріантність форм реалізації, радикальність впливу, псевдовибірковість, свобода просторово-часового маневру, економічність [3; 114]. Політична комунікація має вплив на формування політичних поглядів і цінностей, рівня проявів політичної культури і рівня довіри громадян до владно-інституційних установ, а також формування громадської думки. Науковці, що досліджують прикладні аспекти політології, вважають, що найпоширенішими способами маніпулювання громадською думкою сучасного українського суспільства в умовах інформаційної війни є: 1) дезінформація (введення в оману недостовірною інформацією, що поширюється учасником політичного процесу свідомо і видається за таку, що відповідає дійсності; 2) відверте спотворення фактів, що полягає у неповному, односторонньому чи упередженому їх поданні у публічну площину зі свідомим приховуванням суттєвих деталей чи перекручуванням достовірної фактологічної основи повідомлення; 3) вільна інтерпретація чи використання даних соціологічних опитувань або створення фальсифікованих опитувань спеціально створеними соціологічними центрами; 4) поширення/«витік» псевдотаємної інформації. Технологія навмисного поширення «псевдотаємної» інформації, яка сприймається суспільством переважно з довірою і високим рівнем зацікавленості; 5) систематичне посилення на не підтверджені джерела, які важко перевірити на достовірність; 6) неприховане спекулювання на страхах людей; такі технології часто використовують під час виборчих процесів задля масштабного впливу на електоральні уподобання відносно того чи іншого варіанту приходу (чи не приходу) до влади певних політиків або політичних сил; 7) унеможливлення аналізу. Цей прийом включає в себе поширення потоку інформації без можливості виокремити чи проаналізувати певний посил, тенденцію, тобто без можливості зробити самостійні висновки через постійний інформаційний тиск; 8) обмеження і відволікання уваги. Прийом передбачає поширення «сенсації», яка покликана відволікти увагу інформованої аудиторії від дійсно більш актуальних подій; 9) використання

історичних аналогій. Цей прийом у технологіях політичного маніпулювання займає вагомe місце, оскільки історичні факти можна тлумачити як аналогії до всіх випадків сучасного життя (наприклад, поширення у ЗМІ чи соцмережах історичних метафор, які тією чи іншою мірою програмують певні думки, оцінки, уподобання і поведінку об'єктів впливу, забезпечуючи досягнення маніпулятивних цілей); 10) застосування методу асоціацій, який є одним із найпоширеніших у практиці застосування технологій політичного маніпулювання (наприклад, активізація негативної пам'яті й перенесення негативного образу на конкретну особистість тощо); 11) поширення і просування у масовій свідомості соціально-політичних міфів і стереотипів, які сприймаються суспільством без їх раціонального й критичного осмислення; 12) логічне переконання у бажаному контексті. Метод політичного маніпулювання розрахований на тих, хто надає перевагу фактам, доказам, критичному осмисленню інформаційного впливу. Цей метод включає прийом залучення експертів, лідерів думок, популярних медійних особистостей, за допомогою виступів (промов, закликів, аргументованих оцінок) яких і здійснюється цілеспрямований вплив на мислення, політичні уподобання, позиції громадської думки, світогляд загалом [2; 224–226].

Маніпулювання як прийом інформаційно-комунікативних політичних технологій несе для суспільства переважно негативний характер і становить певну загрозу процесам розвитку громадянського суспільства, спричиняє відчуженню людини від участі у політичному житті, деформує сприйняття суспільних явищ громадськістю. Це пояснюється тим, що маніпулятивні технології в контексті інформаційно-пропагандистських війн передбачають застосування принципів політичної конфронтації, мови ворожнечі та унеможливлення пошуку компромісів.

Український науковець О. Бойко зазначає, що маніпулювання інформацією має на меті формування і фіксацію у свідомості людини помилкової моделі зовнішньої дійсності. Цей акт здійснюють за допомогою технологічних прийомів опрацювання, інтерпретування і подачі інформації [4; 166]. Дослідник зазначає, що повідомлення політичного маніпулятора має не тільки сприйматися, а й формувати у цільовій аудиторії «потрібний» ефект, зокрема, викликати реакції, формувати певні настрої, стимулювати до конкретної дії. Ключовим завданням таких маніпулятивних впливів у рамках політичної комунікації є деформація суспільної свідомості. Серед універсальних прийомів інформаційно-психологічного маніпулювання надзвичайно поширені такі, як:

– прийом замовчування чи перекручування інформації;

– прийом «навішування ярлика» – добір образливих епітетів, метафор, імен, які спрямовані на

дискредитацію особи, організації, висловлюваних ідей чи пропозицій;

– прийом «перенесення», або «трансфер» – непомітне чи ненав'язливе для більшості поширення авторитету особи з метою підтримки (позитивний трансфер) або дискредитації (негативний трансфер) конкретних політичних діячів, соціальних груп, політичних ідей чи програм;

– прийом «перетасовування карт» – однобічне чи тенденційне оприлюднення фактів і суджень з одночасним замовчуванням протилежних;

– прийом «свої хлопці» – демонстрування маніпулятором своєї єдності з аудиторією, у візуальній подібності, соціальній приналежності задля швидкого налагодження контакту з цільовою аудиторією, завоювання довіри, створення іміджу «людини з народу»;

– прийом «загальна платформа / загальний вагон» – поширення думок, ідей, висловлювань, що вимагають одноманітності у поведінці, створення ефекту «діяти як всі» [4; 167–169].

Крім того, арсенал маніпулятивних технологій активно розширюється, доповнюється, збагачується в контексті розвитку новітніх інформаційно-комунікативних можливостей сучасного суспільства. Поширення пропаганди в ході інформаційної війни актуалізувало такі засоби маніпулятивного впливу, як:

– підміна понять – застосування спеціальних термінів, які створюють спотворену реальність, неточну картину дійсності, вводячи в оману об'єкт маніпулювання;

– замовчування – передавання достовірної, але неповної інформації з метою приховування важливих і значущих деталей, що призводить до спотворення у сприйнятті реальності об'єктом маніпулювання;

– селекція – вибіркоче подавання матеріалу, оприлюднення лише тієї частини інформації, яка є важливою для маніпулятора;

– спотворення – навмисне перебільшення незначного чи зменшення суттєвості чогось важливого у комунікативних взаємодіях;

– фальсифікація – подавання з корисливих міркувань неправдивої інформації, яка спотворює явища, факти, події;

– створення неіснуючої реальності – формування у об'єкта маніпулювання хибного уявлення про політичну ситуацію, імідж лідера чи політичну силу;

– маскування – спроба приховати суттєву інформацію за несуттєвою ;

– таймінгове маніпулювання – запізнення у оприлюдненні достовірної, правдивої інформації у той момент, коли вона втратила актуальність та ін. [4; 174; 5; 60–61].

Узагальнення реальної політичної практики та напрацювань науковців дають змогу охарак-

теризувати систему маніпулятивних прийомів, як елементів політичної комунікації в контексті інформаційної війни, і ділити їх на групи за об'єктом впливу. Це прийоми, що впливають на механізм психічного відображення (відчуття, сприйняття, мислення, пам'ять); прийоми, дія яких спрямована на механізми регулювання (увагу, емоції, почуття, яву, волю, темперамент, характер, ментальність).

Логічні і психологічні прийоми політичного маніпулятивного впливу активно застосовуються у інформаційному протиборстві в контексті російсько-української гібридної війни задовго до 2014 року. Застосування принципів маніпулювання суттєво посилилося після масштабного вторгнення 24 лютого 2022 року. Аналізуючи медіадискурс сучасного політичного життя України і світу, можемо констатувати, що прийомів політичного маніпулювання стає все більше, що обумовлено методами і інструментами ведення сучасних інформаційних протистоянь. Варто вказати на тенденцію зростання у застосуванні маніпулятивних психотехнологій політичної пропаганди наративів так званої «альтернативної історії», які використовують для створення фальсифікацій, інформаційних фейків, інсинуацій для поширення дезінформації про причинно-наслідкові зв'язки більшості подій, що відбуваються у сучасному світі. Якщо розглядати сутність реальної політичної практики і застосування маніпулятивних прийомів у контексті російської пропаганди в Україні у час війни, то констатуємо, що вони мають за мету поширення настроїв «зради» і залякування і паніки серед населення; створення інформаційного хаосу; системне і цілеспрямоване переконання цільової аудиторії ідеологічними засобами; дискредитацію діяльності влади, окремих інститутів громадянського суспільства, наприклад: ТРО, громадських об'єднань і організацій, представників волонтерських рухів, а також медіа, Збройних сил України та ін. Все це спряє «розхитуванню» українського суспільства. Варто враховувати, що активне застосування маніпулятивних технологій прямо впливає на рівень довіри громадянського суспільства до інститутів державної влади, на пошук чи вибір джерел інформації. За результатами соціологічного дослідження «Демократія, права і свободи громадян та медіаспоживання в умовах війни», проведеного на замовлення провідної неурядової позапартійної всеукраїнської організації громадянського контролю «Опора» Київським міжнародним інститутом соціології у липні 2022 року, інформаційні звички і звички медіаспоживання після 24 лютого 2022 року серед українців змінилися [6]. Зокрема, йдеться про те, що більшість опитаних респондентів (69%) використовують соцмережі як джерело інформації, якому довіряють найбільше. Серед популярних респонденти назвали Telegram-канали, Facebook-групи.

Майже два роки повномасштабного вторгнення змінили ситуацію пошуку першоджерел інформації. За даними опитування USAID-Internews щодо споживання медіа [7] відбулися суттєві зміни у споживанні новин – скоротилося споживання ТБ, радіо, преси та інтернет-сайтів (найбільше ТБ), а аудиторія новин перейшла переважно в соціальні мережі; 49% українців використовують для новин декілька видів медіа; якщо вони використовують лише одне джерело, то це, як правило, соціальні мережі. У 2022 році Telegram став основною соціальною мережею як для комунікації, так і для споживання новин. Саме популярні соціальні мережі стали місцем концентрації інформаційних фейків – неправдивих, спотворених маніпуляторами інформаційних повідомлень. Пересічний громадянин, користуючись соціальними мережами і популярними інтернет-каналами як першоджерелами інформації, не має достатньої кількості інструментів фільтрування інформації та захисту від фейків. З цього виходить, що політичне маніпулювання є потужною частиною комунікації в умовах інформаційної війни, а людина як споживач інформації відчуває брак належної інформаційної безпеки. На думку експертів, лише 14% відсотків українців можуть відрізнити фейкові повідомлення в інформаційному просторі [8].

Прогресуюче зростання швидкості віртуальних активностей і реакцій у поширених соціальних мережах, розширення можливостей для просування елементів інформаційного терору, змінили акценти і вектори формуванні інформаційної політики. Експерти освітньої онлайн-платформи «Зрозуміло», врахувавши ці тенденції, виокремлюють певні особливості сприйняття інформації українським суспільством, якими керуються маніпулятори з метою просування пропагандистських наративів і впливів. Такими особливостями є: недовіра громадян до державних інституцій; прагнення українців знаходити швидкі рішення складних проблем; відсутність культури пошуку першоджерела інформації, небажання перевіряти інформацію тощо [8].

У контексті інформаційної війни як складової повномасштабної російсько-української війни за незалежність і територіальну цілісність України, важливо, щоб українська державна політика (і зовнішня, і внутрішня) була орієнтована на захист інформаційного простору і спрямована на підвищення рівня інформаційної безпеки та підвищення рівня стійкості до інформаційних загроз та інфовкидів. Тому вміння відстежувати маніпулятивні впливи, застосування методів протистояння їм у комунікації може допомогти формувати психологічну стійкість і критичне мислення як передумов психологічної та інформаційної безпеки і політичної свідомості в реаліях інформаційної війни. У перспективі це сприятиме розвитку проце-

сів політичної комунікації на демократичних засадах, становлення цивілізованого громадянського суспільства, демократизації і закріплення європейських політичних цінностей відносно самовираження людини в інформаційно-комунікативних і політичних процесах сучасності.

Висновки і результати. Політичне маніпулювання стрімко набуває поширення у сучасному інформаційному суспільстві і стає невід'ємною технологією політичної комунікації. В умовах інформаційної війни технології політичного маніпулювання суттєво впливають на політичні настрої і погляди громадян українського суспільства, особливо проявляються у формуванні громадської думки, формують відповідний рівень активності населення у політичному житті країни. У сучасному інформаційному просторі прослідковується тенденція позитивних зрушень у протидії маніпулятивним впливам. Виявляється тенденція позитивного освітнього і просвітницького впливу щодо пошуку методів протидії застосуванню технологій політичного маніпулювання. У контексті інформаційної війни як складової повномасштабної російсько-української війни за незалежність і територіальну цілісність України, важливо, щоб українська державна політика була орієнтована на захист інформаційного простору і спрямована на підвищення рівня інформаційної безпеки та підвищення рівня стійкості до інформаційних загроз.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Медведєв О. Застосування сучасних комунікативних технологій, наративи і теми інформаційної війни на території країни-агресора Суспільно-політичні процеси. Наукове видання Академії політико-правових наук України. Випуск 21. Київ: Видавництво Політія, 2023. 420 с. С. 135–170.
2. Прикладна політологія: навч. посібник / за ред. В.П.Горбатенка. Київ: Академія, 2008. 472 с.
3. Стадник А. Інформаційна війна як комунікативна технологія впливу на масову свідомість та громадську думку. *Грані* (науково-теоретичний альманах). Дніпро, 2015. № 19 (1). С. 59–64.
URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/340/346>
4. Бойко О.Д. Політичне маніпулювання: навч. посіб. Київ: Академія, 2010. 432 с.
5. Андрущенко Т.В., Зеленін В.В. Психологія політичної пропаганди: методичні рекомендації для самостійної роботи студентів. 2-ге вид., К.: «Гнозіс», 2022. 100 с.
6. Найбільше українці довіряють єдиним новинам, хоча більшість отримують інформацію з соцмереж. (Дата звернення: 19.12.2023) URL: https://www.oporaua.org/news/polit_ad/24270-naibilshе-ukrayintsi-doviriaiut-edinim-novinam-khochа-bilshist-otrimuiut-informatsiiu-z-sotsmerezh/
7. Опитування USAID-Internews «Українські медіа: ставлення та довіра 2022» (Дата звернення: 10.12.23). URL: <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2022/11/Ukrainski-media-stavleniatadovira2022.pdf>

8. Інформаційні операції під час війни: як розпізнати та вберегтися. Онлайн-курс. Освітня платформа «Зрозуміло» (Дата звернення 01.02.24). URL: <https://courses.zrozumilo.in.ua/courses/course-v1:eef+EEF-037+June23/courseware/6e32b237c2c641f5b6402fe2b578af31/365ea56b21224a75b0a61a293f741f87/?child=last>

9. Бродчак М. (2012) Особливості політичних маніпуляцій у сучасному інформаційному просторі та способи протистояння їм. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. Вип. 30. С. 283–293. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nsspp_2012_30_27

10. Арабаджієв Д., Сергієнко Т.(2019) Маніпулювання свідомістю суспільства в умовах інформаційної та гібридної війни в Україні *Гілея. Науковий вісник*. Київ. Вип. 146 (7). С. 12–15. URL: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=195>

REFERENCES:

1. Medvedev O.(2023) Zastosuvannia suchasnykh komunikatyvnykh tekhnolohii, naratyvy i temy informatsiinoi viiny na terytorii krainy-ahresora [Application of modern communication technologies, narratives and topics of information war on the territory of the aggressor country]. *Suspilno-politychni protsesy. Naukove vydannia Akademii polityko-pravovykh nauk Ukrainy. Vyp. 21*. Kyiv: Vydavnytstvo Politiia, P. 135–170.
2. *Prykladna politolohiia: navch. posibnyk* (2008) Horbatenko V. (Red.) [Applied Political Science: a textbook]. Kyiv: Akademia [In Ukrainian].
3. Stadnyk A. (2015) Informatsiina viina yak komunikatyvna tekhnolohiia vplyvu na masovu svidomist ta hromadsku dumku. [Information war as a communication technology of influence on mass consciousness and public opinion]. *Hrani (naukovo-teoretychnyi almanakh)*. 19 (1). P. 111–115. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/340/346> [In Ukrainian].
4. Boyko O. (2010) *Politychne manipuliuvannia: pidruchnyk*. [Political manipulation: a textbook]. Kyiv: Academy [In Ukrainian] 432 p.
5. Andrushchenko T., Zelenin V. (2022) *Psykholohiia politychnoi propahandy: metodychni rekomendatsii dlia samostiinoi roboty studentiv*. [Psychology of Political Propaganda: methodological recommendations for independent work of students]. Kyiv: Gnosis [In Ukrainian].
6. *Naibilshе ukraiintsi doviriuiut «ledynym novynam», khochа bilshist otrymuiut novyny z sotsmerezh (2022, Aug., 18)* [Ukrainians trust the only news most of all, although most receive information from social networks]. URL: https://www.oporaua.org/news/polit_ad/24270-naibilshе-ukrayintsi-doviriaiut-edinim-novinam-khochа-bilshist-otrimuiut-informatsiiu-z-sotsmerezh/ [In Ukrainian].
7. *Opytuvannia USAID-Internews «Ukrainski media: stavlennia ta dovira 2022»* (2022). [USAID-Internews survey "Ukrainian Media: Attitudes and Trust 2022"]. URL: <https://in.ua/wpcontent/uploads/2022/11/Ukrainski- mediastavleniatadovira2022.pdf> [In Ukrainian].
8. *Onlain-kurs. Osvitnia platforma «Zrozumilo»*. (2023). [Information Operations in Wartime: How to Recognize and Protect Yourself. Online course. Educational platform «Zrozumilo»]. URL: <https://courses.zrozumilo.in.ua/courses/coursev1:eef+EEF037+June23/courseware/6e32b237c2c641f5b6402fe2b578af31/365ea56b21224a75b0a61a293f741f87/?child=last> [In Ukrainian].

9. Brodchak M. (2012) Osoblyvosti politychnykh manipuliatsii u suchasnomu informatsiinomu prostori ta sposoby protystoiannia yim. [Peculiarities of political manipulations in modern times information space and ways of resisting them]. *Naukovi studii iz sotsialnoi ta politychnoi psykholohii*. Vyp. 30. 283–293. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nsspp_2012_30_27 [In Ukrainian].

10. Arabadzhiev D., Serhiyenko T. (2019) Manipuliuвання svidomistiu suspilstva v umovakh informatsiinoi ta hibrydnoi viiny v Ukraini [Manipulation of the consciousness of society in the conditions of information and hybrid warfare in Ukraine]. *Gilea. Scientific Bulletin*. Kyiv. Vyp. 146 (7). P. 12–15. URL: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=195> [In Ukrainian].

Manipulation as a component of political communication in the conditions of information conflicts

Lysenko Yuliia Vitaliyivna

Ph.D. in Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of Political Technologies
Kyiv National Economic Vadym Hetman
University
Peremohy Ave., 54/1, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0003-0361-5898

Maneliuk Yurii Mykhailovych

Ph.D. in Political Sciences,
Associate Professor of the Department
of Political Technologies
Kyiv National Economic Vadym Hetman
University
Peremohy Ave., 54/1, Kyiv, Ukraine
ORCID: 0000-0002-8186-7604

This study analyses political manipulation as a component of political communication. It presents the fundamental techniques of political manipulation and identifies the main trends in the development of political manipulation technologies in the context of information confrontation and warfare. In the context of the information war as a component of the full-scale Russian-Ukrainian war for the independence and territorial integrity of Ukraine, it is crucial for Ukrainian state policy to focus on protecting the information space and enhancing information security and resilience to information threats. Thus, the research problem is the study of political manipulation as a component of political communication in the information society era. The research concludes that manipulation, as a component of political communication, can be carried out at different levels: interpersonal, intragroup, intergroup, and mass. In the context of information warfare, manipulative technologies are becoming increasingly diverse in their form, content, goals and purpose. According to researchers, the dramatic changes taking place in the modern information space have created conditions for their use in the interests of information and psychological influence.

The authors highlight the effects of political manipulation on the quality of political communication in Ukrainian society, specifically in the context of the Russian-Ukrainian war. It is crucial to avoid distorting information, spreading disinformation, and promoting biased narratives and ways of thinking, as these are all part of hybrid warfare. Misinformation in the modern information space poses a direct threat to global democracies. Therefore, political manipulation is a significant aspect of communication during information warfare. It is a powerful tool for influencing perception and shaping citizens' awareness. The authors conclude that countering hostile manipulative technologies and information manipulative influence should become the basis of the State's domestic and foreign policy. This policy should focus on protecting the information space and enhancing the level of information security.

Key words: manipulation, political manipulation, technologies of political manipulation, political communication, information warfare/war.